

Корнелюк О.А.,
старший викладач кафедри міжнародних економічних відносин
та управління проектами,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ УКРАЇНИ В УМОВАХ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА (НА МАТЕРІАЛАХ ЄВРОРЕГІОНУ «БУГ»)

Анотація. У статті розглянуто організаційні форми транскордонного співробітництва, визначено роль міських поселень в активізації транскордонного співробітництва, проаналізовано результати транскордонного співробітництва міських поселень, досліджено основні напрями реалізації транскордонних проектів у міських поселеннях.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, форми транскордонного співробітництва, центр активізації транскордонного співробітництва, транскордонне партнерство, транскордонний проект.

Постановка проблеми. В умовах розвитку інтеграційних процесів посилюється роль транскордонного співробітництва. Необхідність вирівнювання рівнів розвитку прикордонних регіонів, підвищення рівня життя населення зумовлюють потребу подальших досліджень транскордонної співпраці для пошуку нових форм її активізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання теорії та практики транскордонного співробітництва досліджено в роботах П. Бельського, В. Будкіна, М. Долішнього, С. Злупка, В. Кравціва, В. Лажніка, М. Лендел, П. Луцишина, Ю. Макогона, С. Максименка, Н. Мікули, О. Мілашовської, В. Павлова, Н. Павліхи, С. Писаренко, Я. Побурка, Д. Стеченка, І. Студеннікова; серед зарубіжних учених вагомі доробки П. Ван Руна, Л. Давиденко, А. Литвинюка, Р. Федана, В. Шаврова й ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Недостатнім є рівень дослідження транскордонного співробітництва з урахуванням просторової організації розселення та виділенням міських поселень як центрів активізації транскордонного співробітництва.

Мета статті полягає у дослідженні форм транскордонного співробітництва міських поселень, аналізі результатів діяльності міських поселень в умовах транскордонного співробітництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. У науковій літературі існують різні підходи до визначення організаційних форм транскордонного співробітництва. П. Ван Рун класифікує форми транскордонного співробітництва так: одноразові заходи, спрямовані на реалізацію конкретної мети; довготривала транскордонна співпраця; транскордонна діяльність, яка базується на розробленій транскордонній або міжрегіональній концепції або стратегії налагодження добросусідських взаємовідносин у різних сферах; транскордонне співробітництво, що відбувається за умов контролю з боку різних органів влади (враховуючи різні адміністративно-територіальні моделі, відмінні рівні повноважень місцевих органів влади). Схожою є класифікація М. Долішнього і Н. Мікули, які виділили такі форми транскордонного співробітництва: прямі контакти між

територіальними громадами – містами, селищами, які здебільшого мають неформальний характер і спрямовані на спільні дії у разі виникнення надзвичайних ситуацій; співпраця на неформальній основі (зі відсутності взаємних фінансових зобов'язань); співпраця на договірній основі (за укладеними транскордонними угодами; шляхом формування органу транскордонного співробітництва) [1].

До форм розвитку транскордонного співробітництва належать також *міжрегіональні асоціації*. На думку Дж. Деллі Зотті, міжрегіональні асоціації «утворюють «м'яку» форму інституалізації, найуспішнішим є досвід, коли це співробітництво охоплює декілька (небагато) партнерів, які зосередилися на розв'язанні кількох (небагатьох) добре визначених проблемах, що лежать у практичній площині». І.В. Студенніков, розглядаючи форми просування транскордонного співробітництва, звертає увагу на форму, яка визначається як така, що здійснюється згідно з принципом *ad hoc* (з латинської – «для цього», «стосовно конкретної ситуації»), характерною рисою якого відзначає вузьку спрямованість незалежно від наявності договірної бази. Комітет експертів із транскордонного співробітництва вважає цю форму типовою для його первинних стадій. Під транскордонним співробітництвом, що здійснюється згідно з принципом *ad hoc*, розуміють спільні дії територіальних громад або місцевих влад по обидва боки кордону, спрямовані на розв'язання конкретної проблеми транскордонного характеру або співпрацю в окремій галузі, де вони мають взаємні інтереси [2].

Еволюція транскордонного розвитку призвела до появи нових організаційних форм транскордонного співробітництва, якими стали європейські угруповання транскордонного співробітництва (ЄУТС), об'єднання єврорегіонального співробітництва (ОЕС) та транскордонне партнерство. *Європейські угруповання транскордонного співробітництва* виникли з прийняттям 5 липня 2006 р. Європарламентом та Радою Європи Регламенту № 1082/2006 щодо європейських угруповань територіального співробітництва, згідно з яким вони визначаються як «угруповання, створені з метою полегшення та сприяння транскордонному, транснаціональному та/чи міжрегіональному співробітництву між членами ЄС для зміцнення економічного та соціального єднання». Членами угруповань можуть бути держави – члени Європейського Союзу, органи регіональної влади, органи місцевої влади, громадські установи та організації, інші юридичні особи та об'єднання, які складаються з перелічених членів. У 2009 р. був підписаний Протокол № 3 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або владами стосовно *Об'єднань єврорегіонального співробітництва* (ОЕС). Він дає можливість брати участь в об'єднаннях, схожих до ЄУТС, країнам, які не є членами ЄС, але є учасниками Ради Європи, й

які ратифікували Рамкову конвенцію та додаткові протоколи до неї. Таким чином, перевагами ЄУТС та ОЕС можуть скористатися й українські єврорегіони. *Транскордонне партнерство* – організаційна форма транскордонного співробітництва, що здійснюється на основі добровільної співпраці двох або кількох територіальних громад, їх представницьких органів, місцевих органів виконавчої влади, громадських організацій, юридичних та фізичних осіб з різних сторін кордону, що діють відповідно до умов формалізованого договору (статут, рамкова угода тощо), для виконання спільних проєктів, програм та вирішення соціальних, добродійних, культурних, освітніх, наукових та управлінських завдань [3].

Для поліпшення ефективності транскордонного співробітництва здійснюється пошук нових форм, зокрема таких, які б сприяли вирішенню конкретних цілей та завдань. Значного поширення в науковій літературі протягом останніх років набуло дослідження формування та розвитку транскордонних кластерів. *Транскордонні кластери* – це групи незалежних компаній та асоційованих інституцій, які географічно зосереджені в транскордонному регіоні; співпрацюють та конкурують; спеціалізуються в різних галузях, пов'язані спільними технологіями та навичками, взаємодоповнюють одна одну, що, зрештою, надає можливість отримати синергетичні та мережеві ефекти, дифузію знань і навичок, досягти спільних цілей. Також до таких форм належать транскордонні промислові зони, транскордонні промислові парки, транскордонні інноваційні проєкти. *Промислова зона* становить функціонально-спеціалізовану частину території міста, що включає об'єкти матеріального виробництва, комунального господарства, виробничої інфраструктури, науки та наукового обслуговування, підготовки кадрів, інші об'єкти невиробничої сфери, що обслуговують матеріальне й нематеріальне виробництво; у промисловій зоні повинно бути системоутворююче підприємство, яке поєднує між собою інші підприємства та території, поєднані коопераційними зв'язками, технологічною і транспортною інфраструктурою. *Промисловий парк* визначається як окрема територія для використання площ зі створеною тут інфраструктурою, виробничими, складськими й адміністративними приміщеннями, призначеними для здійснення виробничої діяльності компаній-орендарів; основною метою таких парків є створення умов для підвищення ефективності малих і середніх підприємств [4]. На нашу думку, саме через ці форми повинна здійснюватися активізація транскордонного співробітництва міських поселень.

Унаслідок розширення і поглиблення транскордонного співробітництва європейських країн прикордонні регіони стають зонами контакту національних господарств. Вони здійснюють транскордонне співробітництво на урядово-регіональному та регіонально-локальному рівнях. На першому з них формується інституційне середовище, на другому – реалізуються функції транскордонного співробітництва. Слід зазначити, що регіонально-локальне транскордонне співробітництво представляють населені пункти прикордонних територій. У їх межах підтримуються і розвиваються господарські, торговельні, культурні, наукові, туристичні зв'язки. Створюються умови для раціонального використання їх природних і трудових ресурсів, прискореного освоєння прогресивних технологій, оновлення основних фондів та асортименту продукції, охорони навколишнього середовища [5; 6]. На нашу думку, поглибленого дослідження вимагає з'ясування особливостей активізації транскордонного співробітництва саме на рівні поселень.

Мережа поселень є просторовим виразом концентрації соціально-господарської активності, тому реальним потенціалом співробітництва та інтеграції володіють міські поселення. Розглянемо детальніше результати транскордонного співробітництва міських поселень Волинської області.

Луцьк підтримує партнерські відносини з 18 містами в 11 країнах світу та є активним учасником міжнародних структур, таких як: Міжнародна мережа інтеркультурних міст, Угода мерів, Асоціація органів місцевого самоврядування «Шлях Гедиміновичів». У 2015 р. Луцьк доєднався до спільної програми Ради Європи та Європейського Союзу «Урбаністичні стратегії в історичних містах, скеровані громадами» COMUS та став одним із трьох пілотних міст України, де впроваджується програма. Актуальним напрямом співпраці є співробітництво у сфері енергозбереження. 13 червня 2016 р. у рамках проведення X Міжнародної конференції Асоціації «Енергоефективні міста України. Угода мерів: нові горизонти та можливості» був підписаний меморандум про співпрацю між містами – членами Асоціації. У ході роботи конференції йшлося, зокрема, про енергетичне та мережеве партнерство, спрямоване на підсилення Угоди мерів. Саме у цьому контексті і був підписаний Меморандум між містами Луцьк, Люблін (Республіка Польща) та Брест (Республіка Білорусь).

Важливим проєктом, реалізованим протягом останніх років, став проєкт «Покращення надання адміністративних послуг населенню транскордонних регіонів шляхом створення мережі центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) та розвитку співпраці Луцького ЦНАПу, Івано-Франківського ЦНАПу та Люблінського БОМу». Луцьк спільно з Любліном та Івано-Франківськом у 2013 р. виграв грант у рамках Програми транскордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна 2007–2013» щодо розвитку мережі співпраці ЦНАПів. У 2015 р. у рамках проєкту обладнано робочі місця та відкрито інформаційно-консультаційний центр для іноземців у Центрі надання адміністративних послуг у Луцьку. У 2016 р. виконавчий комітет Луцької міської ради як партнер розпочав реалізацію проєкту «Центр надання адміністративних послуг як інноваційний інструмент взаємодії влади та громади», у рамках якого заплановано розбудову Луцького ЦНАПу (добудова зали очікування та архівного приміщення), закупівлю меблів та допрограмування системи електронного документообігу [7].

У рамках співпраці в транспортній сфері в Любліні було закуплено шість тролейбусів, які в подальшому були реставровані та введені в експлуатацію в 2014 р. Це сприяло вирішенню проблеми перезавантаження маршруток, а ще це екологічно чистий транспорт. Окрім того, українська корпорація «Богдан» виграла тендер на поставку нових тролейбусів на їхнє підприємство «МРК Lublin» (Люблінське підприємство електротранспорту). Обговорювалися питання розроблення транспортної схеми Луцька, впровадження електронного квитка [8]. З містом Гдиня (Республіка Польща) також налагоджено контакти у галузі розвитку громадського транспорту. З вересня на «історичному маршруті» міста Гдиня разом з іншими ретро-тролейбусами курсує луцький відреставрований тролейбус; розглядалися можливості купівлі Луцьким підприємством електротранспорту вживаних тролейбусів марки «Мерседес» у тролейбусного управління міста Гдиня [7].

Помітним є розвиток співпраці у сфері освіти і науки. У вересні 2014 р. в м. Люблін відбулась зустріч делегації Волинської обласної державної адміністрації та головою уряду Люблінського воєводства. Під час зустрічі обговорювалися

питання співпраці волинського і люблінського бізнесу, польських і українських ВНЗ та ін.; було розглянуто проблеми перетину кордону науковими працівниками вишів та студентами, адаптації українських студентів, які навчаються в Любліні, в польському суспільстві й ін. Обговорено питання створення Бюро європейських проектів, основна мета якого – залучення коштів грантових програм ЄС, а також функціонування програми «Подвійний диплом». Як приклад було наведено досвід співпраці СНУ імені Лесі Українки та Вищої школи економіки та інновацій в м. Люблін за цією програмою. За результатами роботи волинської делегації та польських колег відбулася прес-конференція, під час якої, зважаючи на прийняття нового Закону України «Про вищу освіту», було продовжено угоди про співпрацю між СНУ імені Лесі Українки та Університетом Марії Складовської-Кюрі, Люблінським католицьким університетом імені Яна Павла II [8]. 12 квітня 2016 р. підписано Договір про співпрацю між Жешувським університетом (Польща) та Східноєвропейським національним університетом імені Лесі Українки. Визначено й конкретизовано основні напрями співпраці: спільне користування лабораторним обладнанням, наукові стажування, участь студентів у програмах подвійних дипломів «Ерасмус +», виконання спільних наукових проектів, проведення заходів. Було окреслено наукову співпрацю між викладачами навчальних закладів, визначено перспективні напрями наукових досліджень у сфері економіки і підприємництва, економіки бізнес-послуг, економіки природокористування та регіонального розвитку, міжнародної економіки, узгоджено підходи до налагодження співпраці наукових шкіл у межах міжнародних наукових конференцій, спільних наукових досліджень та виконання магістерських і бакалаврських праць у межах узгоджених напрямів, публікації результатів досліджень у пунктованому журналі через Міністерство національної освіти Польщі «Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy», яке міститься в наукометричних базах Index Copernicus, CEJSH, DOI. Погоджено можливість академічного обміну між студентами вищих навчальних закладів та участь у грантових програмах у рамках програми Erasmus. У рамках Програми транскордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна 2007–2013» відбулося завершення реалізації мікропроєкту «Свідомі студенти на ринку праці». У ході реалізації проєкту було проведено навчальні поїздки для працівників Асоціації «Сврорегіон Карпатський» та Центру кар'єри Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки [9].

Реалізовано проєкт «ПЛ-НТУ Транскордонний обмін досвідом» (2013–2015 рр.) Програми транскордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна» в рамках Пріоритету 3: Інституційна співпраця та підтримка ініціатив місцевих громад. Учасниками проєкту стали «Люблінська політехніка» (лідер проєкту) та Луцький національний технічний університет (партнер). Бюджет становив 263,45 тис. євро, з них 90% – розмір до фінансування від ЄС. Завданнями проєкту визначено посилення співпраці щодо розвитку освітньої пропозиції першого і другого ступенів, популяризація ідеї транскордонних проєктів наукового, культурного та освітнього характеру. Основні заходи в межах проєкту: проведення промоційних конференцій у Любліні та Луцьку; програма обміну для студентів; видання спільних публікацій тощо [10].

У травні 2016 р. підписали угоду Луцька гімназія № 4 імені Модеста Левицького та гімназія № 4 міста Бреста. Згідно з угодою, гімназії Луцька та Бреста вважають доціль-

ним розвивати такі форми партнерства у сфері освіти: організація спільних методичних рад для напрацювання та узгодження освітніх програм; спільна участь в європейських та міжнародних програмах та проєктах; організація обміну вчителями, учнями; вивчення проблем удосконалення викладання природничих, гуманітарних і художньо-естетичних наук у навчальних закладах; розроблення та реалізація спеціалізованих навчальних програм для учнів, які навчаються згідно з положенням про обмін між навчальними закладами; створення спільних центрів дистанційного навчання, підготовка та обмін електронними курсами і навчальними матеріалами; культурний і спортивно-туристичний обмін організованими групами вчителів та учнів [7].

У результаті співробітництва у сфері охорони здоров'я в Луцьку впроваджувався проєкт «Покращення медичної допомоги хворим із хронічними захворюваннями нирок», реалізований Луцькою міською клінічною лікарнею за підтримки Грантової допомоги міжнародного товариства нефрологів Sister Renal Center Program. У рамках проєкту відбувалися стажування медичного персоналу Луцької міської клінічної лікарні у Брестській обласній лікарні (Республіка Білорусь) та у клініці Литовського університету наук здоров'я (Литва), проведення спільних клінічних конференцій. Луцька міська клінічна лікарня тісно співпрацювала над реалізацією проєкту «Транскордонна взаємодія для запобігання і лікування важких випадків опіків на польсько-українському кордоні». Фінансування призначене для облаштування двох палат інтенсивної терапії у міській клінічній лікарні та придбання реанімобіля для неї. У рамках цієї Програми шість лікарів закладу пройшли стажування в публічному закладі охорони здоров'я міста Ленчув [7].

Проєкт «Спільна мережа співпраці у сфері культури та соціального захисту з метою розвитку міст із польсько-українського прикордоння» реалізовувався із квітня 2013 р. виконавчим комітетом Луцької міської ради, виконавчим комітетом Івано-Франківської міської ради, Муніципалітетом міста Жешув за підтримки Європейського Союзу в рамках Програми транскордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна 2007–2013», Європейського інструменту сусідства та партнерства. У рамках проєкту відбулися численні заходи у сфері культури та соціального захисту для налагодження співробітництва між установами та організаціями трьох партнерських міст. Серед них – міжнародний фестиваль сучасного мистецтва «Art Territory: місто творців», семінари із залучення коштів ЄС для працівників установ культури та соціального захисту, навчальні візити в установах соціального захисту та культури, зустрічі на тему розвитку мережевої співпраці за участю депутатів міських рад, майстер-класи для підопічних органів соціального захисту міста Луцька в партнерських установах у Жешуві, курси польської мови для працівників виконавчих органів та структурних підрозділів Луцької міської ради, цикл заходів на тему розвитку волонтерського руху у сфері культури та соціального захисту. В рамках проєкту створено ще один проєкт – «Барви прикордоння» (2014 р.), в якому беруть участь Жешув, Івано-Франківськ та Луцьк. Головною метою проєкту є створення мережі співпраці у сфері культури і суспільної допомоги міст-учасників, також у ньому передбачено підвищення кваліфікації працівників органів місцевого самоврядування для сприяння спільній польсько-українській діяльності. Бяла Подляска і Луцьк реалізовували проєкт «Річка дружби – надбужанські фольклорні зустрічі» (2007 р.), мета проєкту – налагодження співпраці в галузі культури між

містами Бяла Подляска (Республіка Польща), Луцьк (Україна), Барановичі (Беларусь) [7].

З 17 квітня 2013 р. Луцьк спільно з муніципалітетами польських міст Замостя та Жешува реалізовував проект «Модернізація зоопарків у Замості та Луцьку, а також опрацювання концепції створення рекреаційної зони у Жешуві з метою розвитку транскордонного природного туризму». За кошти проекту відбулася реконструкція Луцького зоопарку: будівництво містечка для ведмедів із вольєрами, оглядовими терасами, павільйоном; містечка для левів із вольєрами, оглядовими терасами, павільйоном; облаштування та благоустрій території (інженерні комунікації), будівництво енергетичних мереж, освітлення, каналізації та водопроводу, пішохідних стежок, відеонагляду; побудовано міст, встановлено огорожу [11].

Проект «Розвиток комунальних послуг як складник сталого розвитку міст польсько-українського прикордоння» (2014–2015 рр.) отримав фінансування з Програми транскордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна 2007–2013» Європейського інструменту сусідства та партнерства. Головним партнером виступає Товариство органів місцевого самоврядування євро регіону Буг, партнер 1 – гміна міста Холм, партнер 2 – виконавчий комітет Луцької міської ради. Основна мета – стимулювання динаміки розвитку комунальних послуг у містах Люблінського воєводства та Волинської області шляхом передачі знань та обміну досвідом. Протягом року в рамках проекту відбувалася низка заходів. Так, у січні 2015 р. відбулася у міжнародна науково-популярна конференція за участю представників влади міст Луцька та Холм та науковців, де 60 учасників змогли ознайомитися з досвідом в управлінні сектором комунальних послуг у країнах ЄС. Також проведено п'ять зустрічей експертних груп, унаслідок яких було створено п'ять експертних висновків, що стосуються основних сфер міського господарства: житлового господарства, поводження з відходами, водно-каналізаційного господарства, міського громадського транспорту та теплопостачання у місті. Для представлення та обговорення напрацювань експертної групи було проведено тематичні семінари, участь у яких брали представники комунального господарства та представники влади обох міст. Під час навчальних візитів на комунальні підприємства міст-партнерів учасники мали змогу безпосередньо побачити, як працюють заклади, що забезпечують населення теплом, водою, як сортується і переробляється сміття. На заключному семінарі було презентовано основні продукти проекту – концепції щодо зливу дощової і талої води в місті Холмі та місті Луцьку. Документ, що презентували представники Холма, територіально обійняв усе місто, а Концепція, яка розроблялася у Луцьку, охопила лише кілька вулиць: Корольова, Даньшина, Верещагіна та Малоомелянівський масив. Задля перспективи майбутньої міжнародної роботи у місті Луцьку в рамках проекту було створено та обладнано Центр транскордонної економічної співпраці, який надалі працюватиме над розроблення нових проектів розвитку прикордонної, транспортної, туристичної, комунальної, природоохоронної інфраструктури, молоді та спорту, культурних центрів, а також над реалізацією стратегії розвитку прикордонних регіонів України та Польщі. Центр діятиме як приміщення для організації семінарів, конференцій, навчань та зустрічей. Також було видано двомовну брошуру «Житлово-комунальні підприємства міста Луцька. Довідник лучанина», яка розповсюджується серед населення міста по комунальних підприємствах. Основний висновок підсумкової зустрічі партнерів: співпраця не повинна

зупинятися після закінчення проекту, потрібно далі працювати, переймати європейський досвід поляків, стимулювати власне суспільство до змін [12]. Краснік і Луцьк реалізовували проект «Польсько-український осередок громадської освіти» (2007–2008 рр.), метою якого було поліпшення функціонування адміністрації і розвиток співпраці місцевого рівня в Польщі й Україні, створення навчальної системи для державних адміністрацій і громадських організацій, а також упровадження моделі локальних партнерств на території Польщі і України.

У рамках реалізації проекту «Планета ідей. Транскордонний трансфер знань у сфері залучення інвестицій для розвитку прикордонного туризму», що реалізувалася Волинським обласним фондом підтримки підприємництва спільно з партнерами з Білорусі (Гродненське обласне відділення громадського об'єднання «Республіканський туристично-спортивний союз» та Департамент фізичної культури спорту і туризму м. Гродно) та Польщі (Центр промоції інновацій та розвитку з м. Білосток) у межах Програми транскордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна 2007–2013», було проведено цикл навчань для представників громадських організацій та органів влади щодо залучення додаткових грошей у розвиток прикордонного туризму. Луцьк упродовж кількох років налагоджував зв'язки з м. Торунь (Польща), у 2008 р. було підписано угоду про співробітництво, результат якої – встановлення партнерських відносин між двома містами. Для активного обміну досвідом двосторонні контакти здійснюватимуть у таких сферах: освіті; культурі та туризмі; охороні навколишнього середовища та екологічній освіті; житлово-комунальному господарстві; програмах та проектах Євросоюзу; економічній співпраці; розвитку підприємництва, а також розвитку співпраці між громадськими організаціями [13].

Володимир-Волинський також розвиває транскордонні партнерські зв'язки. Зокрема, здійснюється співпраця в туристичній сфері та екології з містом-побратимом Грубешів. Так, було реалізовано проекти «Надбужанська природа – продукт транскордонного екологічного туризму – дорога до розвитку», «Чиста вода на Побужжі – транскордонна система водопостачання міст Грубешова та Володимира-Волинського». Під час його першого етапу впровадження розроблено спільну багаторічну інвестиційну програму постачання води для цих міст, виготовлено шість комплектів проектно-кошторисної документації на модернізацію водозабору та будівництво 4 км водогону. У рамках другого етапу – реконструкція центрального водозабору та системи водопостачання у Володимирі-Волинському. Розвивається співпраця міст Володимир-Волинський та Ленчиця. Було досягнуто низку домовленостей про підтримку спільних проектів у галузях освіти та виховання дітей, збереження та примноження культурної спадщини, розвитку підприємництва, започатковано напрацювання концепції майбутньої співпраці. Один із напрямів, у якому працюватимуть міста-партнери, – спортивна підготовка дітей та молоді. Планується здійснювати обмін делегаціями юних спортсменів, які здобуватимуть нові вміння та навички в ході спеціально організованих спортивних таборів [14].

Ковель є містом-партнером низки польських міст: Хелма, Бжега Дольного, Легіоново, білоруського Пінська, німецьких Вальсроде, Барзінгхаузена, литовського Утени та українських Сміли і Бучі. У 2016 р. відбулося підписання Угоди про партнерство між містами Ленчна (Республіка Польща) та Ковель (Україна). У 2006 та 2011 рр. подібні документи укладалися на п'ятирічні терміни. Після завершення дії останнього сторони

вирішили продовжити започатковану співпрацю у різних сферах, зокрема освіти, культури, спорту, економіки. Міста реалізували спільний проект «Ленчна і Ковель – прикордонні міста двох традицій і культур». Фінансування отримано в рамках третього набору Програми транскордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна 2007–2013». Євросоюз надав понад 40 тис. євро та 3 тис. євро – власні кошти. З Хелмом підготовлено проекти «Розбудова транскордонної автомобільно-залізничної інфраструктури транспортних вузлів міст Хелм і Ковель» та «Сонячні школи – відновлювальні джерела енергії в Хелмі і Ковелі». Триває співпраця навчальних закладів Ковеля та Бжега Дольного (Республіка Польща), відбулася низка обмінних візитів школярів. Було підписано Угоду про співпрацю між ліцеєм ім. Максиміліана Оссолінського м. Бжег Дольний та НВК «Загальноосвітня школа № 11-лицей» м. Ковеля. Впродовж декількох років у міжнародному фестивалі танцю «Танцююче місто» беруть участь колективи з Хелма. Дружні стосунки склалися між спортивним клубом міста Легіоново та міським центром «Спорт для всіх». Підписано Угоду про співпрацю. Налагоджено тісні зв'язки між Університетами третього віку Ковеля та Влодави. Люди старшого покоління зустрічалися як на території Польщі, так і в Ковелі. У 2008 р. було підписано Договір про співпрацю між містом Ковелем та гміною Красностав (Польща). Цим документом передбачено співробітництво у таких напрямках: охорони навколишнього середовища; охорони здоров'я; освіти і виховання; культури, спорту і туризму; економічного розвитку [15].

Іваничі розвивають активні відносини із союзом гмін Грубешівського повіту Люблінського воєводства Республіки Польща та містом Бьароза Брестської області Республіки Білорусь. У процесі такої співпраці періодично здійснюються зустрічі для обміну досвідом, навчальні візити, культурні заходи, реалізація спільних проектів.

Ківерці підписали в 2004 р. Угоду про співпрацю з містом Томашов Любельським (Республіка Польща). У рамках безстрокової угоди про співпрацю між містами Ківерці та Томашов Любельським та для розвитку міст реалізується спільний польсько-український проект «Польська пісня мелодійна». Існують домовленості про подальшу співпрацю міста Ківерці та міста Томашова Любельського з питань охорони навколишнього середовища. У рамках програми польсько-українського молодіжного обміну в Польщі (гміна Пшигодзіце) було реалізовано проект під назвою «Музика і танці в минулому і сьогодні» як культурний обмін і співробітництво в галузі молодіжного танцю і народної музики. Гміна Пшигодзіце кілька років співпрацює містом Ківерці. Намічені подальші плани співпраці між гміною Пшигодзіце та містом Ківерці [16].

Турійськ підтримує партнерські стосунки з містами Краснік та Красностав (Польща). Відбувається обмін візитами, дружні зустрічі. Через відсутність спільних підприємств економічна співпраця не розвивається.

Висновки. Динамічний розвиток транскордонної співпраці призводить до появи нових організаційних форм транскордонного співробітництва. На нашу думку, доречним є подальше дослідження міських поселень як центрів активізації транскордонного співробітництва, оскільки саме міські поселення є місцями концентрації продуктивних сил та володіють високим

потенціалом співробітництва. Результати проведених досліджень свідчать про численні позитивні результати від розвитку транскордонного співробітництва міських поселень євро регіону «Буг» шляхом реалізації спільних проектів. Однак доцільним буде розроблення стратегічних напрямів транскордонного співробітництва з використанням досвіду європейських країн у реалізації нових форм транскордонного співробітництва.

Література:

1. Регіональна політика та механізми її реалізації / За ред. М.І. Долішнього. – К. : Наукова думка, 2003. – 504 с.
2. Студенніков І. Транскордонне співробітництво та його місце в регіональному розвитку / І. Студенніков // Регіональна політика в країнах Європи: Уроки для України ; за ред. С. Максименка. – К. : Логос, 2000. – 171 с.
3. Рекомендації щодо впровадження нових форм транскордонного співробітництва / Кол. авторів за ред. д.е.н., проф. Н.А. Мікули ; НАН України. Ін-т регіональних досліджень – Львів, 2010. – 150 с.
4. Мікула Н.А., Засадко В.В. Транскордонне співробітництво України в контексті євроінтеграції : [монографія] / Н.А. Мікула, В.В. Засадко. – К. : НІСД, 2014. – 316 с.
5. Павліха Н.В. Місце та значення транскордонного співробітництва в контексті підвищення конкурентоспроможності регіону / Н.В. Павліха, І.В. Кицюк // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2009. – С. 18–20 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/10455/3/Pavliha.pdf>.
6. Кицюк І.В. Роль міста в контексті забезпечення конкурентоспроможності національної економіки / І.В. Кицюк, Н.В. Павліха // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2011. – С. 56–59 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/10465/3/Kytsyuk.pdf>.
7. Звіт про роботу управління міжнародного співробітництва та проектною діяльністю за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.lutskrada.gov.ua/sites/default/files/zvit_2016.pdf.
8. Луцьк і Люблін: нові пріоритети співпраці [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.mon.gov.ua/ua/regionalnews/37089-lutsk-i-lyublin-novi-prioriteti-spiivpratsi>.
9. Університет продовжує співпрацю з польськими колегами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eenu.edu.ua/uk/articles/universitet-prodovzhuie-spiivpracuju-z-polskimi-kolegami>.
10. ПЛІ-НТУ Транскордонний обмін досвідом [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lutsk-ntu.com.ua/uk/pl-ntu>.
11. Делегація з Луцька взяла участь у підсумковій конференції у Жешуві в рамках спільного проекту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zunr.info/news/2015/09/30/105786-delegaciya-z-luc-ka-vzyala-uchast--u-pidsumkoviy-konferenciyi-u-zheshuvi-v-ramkah-spil-nogo-proektu.html>.
12. Комунальники Луцька та Холма підбивали підсумки реалізації міжнародного проекту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lutskrada.gov.ua/fast-news/komunalnyky-lucka-ta-holma-pidbyvaly-pidsumky-realizaciyi-mizhnarodnogo-proektu>.
13. Луцьк і Торунь – партнери [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/1239/>.
14. Перспективи міжнародної співпраці [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://volodymyrrada.gov.ua/news/2015/08/25_2.htm.
15. Ковель продовжує співпрацю з містами-партнерами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://prokovel.com/kovel2013-526.html>.
16. Представники Ківерцівської міської ради були учасниками Міжнародного форуму неурядових організацій у місті Томашов Любельський [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kivertsi.com.ua/news/predstavniki-kivercivsko-misko-radi-buli-uchasnikami-mizhnarodnogo-forumu-neuryadovih-organizac>.

Корнелюк О.А. Анализ функционирования городских поселений Украины в условиях трансграничного сотрудничества (на материалах еврорегиона «Буг»)

Аннотация. В статье рассмотрены организационные формы трансграничного сотрудничества, определено значение городских поселений в активизации трансграничного сотрудничества, проанализированы результаты трансграничного сотрудничества городских поселений, исследованы основные направления реализации трансграничных проектов в городских поселениях.

Ключевые слова: трансграничное сотрудничество, формы трансграничного сотрудничества, городское поселение, центр активизации трансграничного сотрудничества, трансграничное партнерство, трансграничный проект.

Kornelyuk O.A. The analysis of functioning of Ukrainian urban settlements in the conditions of cross-border cooperation (on materials of euroregion Bug)

Summary. The organizational forms of cross-border cooperation are regarded, identifies the role of urban settlements in intensifying cross-border cooperation, analyzes the results of cross-border cooperation of urban settlements, investigates the main directions of implementation of cross-border projects in urban settlements.

Keywords: the cross-border cooperation, urban settlement, the center of activation of cross-border cooperation, cross-border partnership, cross-border project.